

Trójai faló

VARRÓ ATTILA

LANTHIMOS SZIMBOLIKÁJA MOST IS TALÁNYOS, DE NEM KATARTIKUS.

Egy szent szarvas meggyilkolása – foglalja össze címével Yorgos Lanthimos újabb brit filmjét, sokadik állatmetaforájához egy iskolai dolgozattal gondosan kontextust is illesztve a görög mitológiából. De melyiké? – kérdezhetné joggal a néző, attól függően, hogy Agamemnon meséjét veszi alapul, aki Artemisz szent állatának levadászása miatt imádott leánya feláldozására kényszerül vagy az *Iphigenia Auliszban* Euripidész-tragédiájának zárlatát, ahol ugyanez az Artemisz utolsó pillanatban egy szarvasra cseréli a feláldozott leányt. Első esetben a „pszicho-thriller” csalóka címkéjével multiplex-barátnak feltüntetett film főhőse egy nagyhatalmú sebész-apa, akit egy részeg műhiba miatt elárvult kamaszfiú kényszerít rejtélyes átokkal saját családjá egyik tagjának megölésére: egy művészfilmes bosszútörténet pereg a vásznon, eszközlődő erőszakkal és vésszenes ketyegő határidő-dramaturgiával. Második esetben egy feszítválkedvenc rendező újabb szerzői szürreáliájában egy tini-hősnő keresi helyét saját családjá (szülői szeretet)

„Már csak egy modern művészeti galéria hiányzik”
(Colin Farrell és Barry Keoghan)

és az átkot rájuk bocsátó ifjú antagonista (első szerelem) érzelmi ütközőzónájában: szerzői berkekben népszerű *coming-of-age* sztori a központ, egyben egy súlyos ógörög leány-dráma modernizált változata, amelynek alapkérdése az érzelmi kapcsolatok őszintesége a családtagok között. Két különböző szarvas, két különböző film – a kérdés, hogy melyik szenved ki a játékidő végére: vajon egy thriller-történet ürügyén hiteles és megrázó emberi dráma élményével távozhat a néző vagy egy divatos társadalomkritikai mázzal leöntött izgalmas erőszak-történet próbálja megnyerni magának a mind erőteljesebb hatásokhoz szokott artmozi-közönséget.

Lanthimos alkotása mindkét lehetőség előtt kitér: ugyanakkor még erős jóindulattal sem nevezhető hipnotikus erejű, elliptikus filmcsodának, amely úgy szippantja magába a tanácstalan befogadót, akár a (szintén a „csodatévő idegen a családban” toposzával élő) *Teoréma* – főként mivel a közhelyesen használt kubricki geometriájú látványvilág, a társalgási zsebkönyveket idéző dialógok és a bressoni modellel próbálkozó színészi játék (ezúttal álomgyári sztárok marionett-bábjaival előadva) képtelen olyasfajta szuggesztív atmoszférájú világot teremteni a mese köré, amely saját, belső logikával pótolná a nézői elvárásokét (miként *A homár* disztópiája esetében). A műfaj és művészet határán ingadozó opusz már félúton két szék között végzi. Rejtélynarratíváját a szülők inadekvát viselkedése hatástalanítja, akik vagy passzívan vagy bosszantóan ostobán állnak

a problémához (lásd a teljesen értelmetlen kínzás-jelenetet), mintha csak előre tudnák, hogy ennek az átoknak sem racionális magyarázata, sem bármilyen lehetséges ellenszere nem létezik. Inentől feszültséget sincs miért érezni az egyre súlyosbodó helyzet miatt: akár egy kórházi műtő duplafalú üvegablaka mögül néznék a kegyetlen eseményeket és tehetetlen áldozatokat. Hasonlóan az *Éjszakai ragadozók*, a *Funny Games* vagy a *Négyzet* példáihoz, inkább egyfajta jól megérdemelt büntető hadjárat zajlik, amely során primitív vademberi indulatok törik szilánkokra a művelt, gazdag nagypolgárság illúzióvilágát, mindennemű nézői együttérzéstől kartávolságon kívül tartva – már csak egy elidegenítően steril modern művészeti galéria hiányzik a képből.

Lanthimos antropológiai távolságtartása a személyes drámát sem igyekszik konfliktusokkal, netán jellemekkel mélyíteni: alig pár percet pazarol arra a nem épp triviális családfői dilemmára, hogy vajon kit ítéljen halálra szerettei közül (míg Euripidész Agamemnonjánál komoly erkölcsi döntést jelent az áldozat végrehajtása, itt a hős végül egy inkább nevetséges, mint szívszorító orosz rulettre bízta a választást); a lány felkínalkozása családja megbüntetőjének pusztá túlélési kísérlettel silányul elkenve a korábban felvázolt szerelmi konfliktust; a férj és feleség közötti elhidegülésből pedig nem kapunk mást egy bizarr szexuális aktus ismétlődő metaforájánál és Nicole Kidman egyre szoborszerűbb arcánál. Az *Egy szent szarvas meggyilkolása* precízen illeszkedik a kortárs művészfilm rideg indulatú társadalomkritikus trendjébe (Seidltől Noén át Östlundig), biztos kézzel adagolt polgárpukkasztás és fenőbséges ítélkezés lélektelen mechanizmusa – nem az ógörög tragédia emberi áldozatvállalásról, egyetemes morális kérdésekről tanúskodó szarvasa, inkább csak trójai faló, amelynek újgörög alkotója egy rangos kulturális termék dekoratív álcájában csempészi mozikba a meddő emberundort.

•
Egy szent szarvas meggyilkolása (Killing of a Sacred Deer) – brit-ír, 2017. Rendezte: **Yorgos Lanthimos**. Írta: **Efthymis Filippou**. Kép: **Thimios Bakatakis**. Szereplők: **Colin Farrell** (Steven), **Barry Keoghan** (Martin), **Nicole Kidman** (Anna), **Raffey Cassidy** (Kim), **Sunny Suljic** (Bob). Gyártó: **Film4 / Hanway Films / Element Pictures**. Forgalmazó: **Vertigo Média Kft.** Feliratos. 121 perc.

